

Si vols citar aquesta pàgina...

Informació sobre *Bruixa de dol*, de M. Mercè Marçal a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya).

< <https://lletra.uoc.edu/ca/obra/bruixa-de-dol-maria-merce-marcal> >

Bruixa de dol (1977)
Mercè Otero

Hi ha algú més, ho afirmo, que ens recorda.

(Safo, frag. 147)

Hem de veure [Maria-Mercè Marçal](#), no tan sols com a la poeta, narradora i assagista, figura cabdal en la literatura catalana contemporània, sinó també com a la dona jove, de vint-i-cinc anys, que va escriure el llibre de poemes que ara teniu a les mans.

Evoco la Maria-Mercè de l'època en què va començar a escriure els poemes de *Bruixa de dol* (1977), un any després que s'haguessin celebrat, al Paranimf de la Universitat de Barcelona, les Primeres Jornades Catalanes de la Dona on el moviment feminista del país va mostrar la seva força i la seva raó per emprendre una transició del franquisme a la democràcia on feia falta el canvi social polític i econòmic, però sobretot el canvi de mentalitat.

Encara, en segons quins ambients, s'arrossegava l'estètica hippy del maig del 68 francès i dels moviments pacifistes nord-americans i podeu veure la Maria-Mercè, en les fotos que conservem d'aquella època, durant un viatge a Còrsega amb les amigues, amb les faldilles llargues de flors estampades, el barret al cap, la senalla penjada a l'espatlla i el gest que dona testimoni d'una joventut inquieta i compromesa.

Aquell 1977 va ser un any important en la seva vida, perquè va haver-hi canvis i trasbalsos sentimentals i de tot tipus. L'obra *Bruixa de dol* és molt significativa com a obra de pas, de ritus d'iniciació. Hi ha, en el títol i en l'obra, el ressò dels aspectes amables de la infantesa que són representats per les bruixes amb l'escombra i les fades, però hi ha el dol per les bruixes, dones sàvies, perseguides i massacrades al llarg de la història, i el dol de sentir-se, ella també, sola i estranya, com a dona jove que busca una alternativa als estereotips de la feminitat tradicional.

(...)

Justament de la segona part de la seva vida (1985-1996), són els textos en prosa, "programàtics", de Maria-Mercè Marçal que, gràcies a Mercè Ibarz, tenim recollits amb el títol *Sota el signe del drac*. Aquest títol que, d'entrada, pot semblar sorprenent queda justificat, quan se sap que Maria Mercè Marçal estava interessada per l'astrologia com es trasllueix en la seva poesia on apareix l'escorpí que era el seu signe del zodíac, ja que va néixer el 13 de novembre, i també el drac que era el signe que li corresponia en l'horòscop xinès, a part de tenir present el drac de sant Jordi de la nostra tradició del qual en va fer l'elogi en el pregó del Dia del Llibre de 1996.

Aquests textos en prosa, més o menys llargs, són conferències i també els pròlegs a la seves obres o a l'obra d'altres autores i tracten temes de crítica literària feminista. Alguns fan referència a la reivindicació d'una genealogia femenina en literatura, concretament en la literatura catalana. Pel que fa a la poesia, estudia, comenta i valora les poetes que l'han precedida com [M. Antònia Salvà](#), [Clementina Arderiu](#) i Rosa Leveroni. També ho fa amb la prosa i estudia la figura i l'obra d'[Isabel de Villena](#), fa constants referències a [Caterina Albert](#) i, impressionada per les seves morts properes en el temps a causa del càncer, destaca M. Aurèlia Capmany, Helena Valentí i [Montserrat Roig](#).

Si vols citar aquesta pàgina...

Informació sobre *Bruixa de dol*, de M. Mercè Marçal a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya).

< <https://lletra.uoc.edu/ca/obra/bruixa-de-dol-maria-merce-marcal> >

El reconeixement d'aquesta genealogia és, en part, també per vèncer la percepció d'excepcionalitat de les dones que escriuen que fa que siguin convertides en "monstres" (per mostrar) i moltes vegades siguin considerades "homes honoris causa".

(...)

Tenim sort que la mateixa autora en va fer una espècie de presentació (de *Bruixa de dol*), quan Lluís Busquets i Grabulosa, l'any 1980, li va preguntar què aportava aquesta obra en relació al seu llibre anterior.

"En relació a *Cau de Ilunes* no he pretès res més que afirmar un camí que allà esbossava, ara amb més força, i amb el pas segur. Com he dit en alguna banda, prossegueixo l'intent de trobar una veu pròpia que entronqui alhora amb la tradició literària catalana –i amb l'experiència quotidiana sense veu- de les fades i les bruixes. Com a coses noves esmentaria una rauca molt més conscient de la meua veu com a dona, en el sentit individual i col·lectiu de la paraula, l'aparició del binomi bruixa-lluna, la dona solidària amb les altres dones i al mateix temps, amb l'assumpció de la pròpia solitud com a condició indispensable per a l'existència com a individu autònom, com a "peix sense bicicleta"... Hi ha com a *Cau de Ilunes*, potser amb una formulació més aprofundida, la desfeta, les inhibicions i l'espurna de felicitat fugaç de la relació amorosa en el nostre context social i l'antagonisme complex i ambivalent entre homes i dones. A nivell formal subratllaria que he gosat enfrontar-me amb el sonet i que ja no me l'he pogut treure de sobre. I que persisteix amb la cançó i altres formes diverses. El títol ratifica el meu homenatge a [Foix](#), amb una cantarella al fons de cançó infantil que parlava d'unes bruixes que tal volta portaven dol per nosaltres, les xiquetes del meu poble. I tot esperant, evidentment, un temps, un país on les bruixes ja no duguin més dol."

De les seves paraules, és important destacar la clara consciència de Maria-Mercè Marçal pel que fa a recerca d'una veu pròpia que lligui amb la tradició literària i que expressi l'experiència quotidiana de la diversitat de les dones de manera individual i col·lectiva. Dins d'aquesta temàtica posa l'èmfasi, per una banda, en la solitud, malgrat hi hagi alguna pinzellada de relació amorosa feliç i, per una altra, amb la solidaritat entre dones. Aquest dualisme pren forma en les potents imatges de la bruixa i la lluna.

Des del punt de vista mètric i estròfic, en aquest llibre comença a treballar amb èxit els sonets alhora que manté una diversitat evident de formes populars com la cançó i altres.

Sense perdre la perspectiva del conjunt és important veure el llibre de *Bruixa de dol* amb independència de la resta de l'obra de Maria-Mercè Marçal. Ho dic perquè primer rellegia *Bruixa de dol* dins del recull de *Llengua abolida* i em costava singularitzar-lo, però, quan vaig recuperar el meu primer exemplar d'Edicions del Mall, de sobte el vaig veure amb la seva identitat: sembla mentida la importància de la forma en un llibre de poemes, fins i tot la física i material del llibre; per això, espero que aquesta edició que teniu a les mans us serveixi per identificar amb facilitat la forma i l'estructura de *Bruixa de dol*.

Mirant l'índex, en primer lloc, he tingut la temptació de veure el llibre dividit en tres parts, de manera que justament la titulada *Bruixa de dol* sigui la protagonista i quedi al mig com a eix vertebrador de l'obra entre la primera i la tercera part. Però la veritat és que em sembla que té més sentit veure l'obra tal qual, articulada només en dues parts: la primera, més extensa, i la segona, més reduïda, però que repeteixen el mateix esquema formal: la presència, en primer lloc, dels poemes amb les formes mètriques i estròfiques que podríem dir més fàcils, més populars i, després, el bloc dels

Si vols citar aquesta pàgina...

Informació sobre *Bruixa de dol*, de M. Mercè Marçal a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya).

< <https://lletra.uoc.edu/ca/obra/bruixa-de-dol-maria-merce-marcal> >

sonets que són una fita assolida per Maria-Mercè Marçal i que, com ella mateixa diu, ja no se'ls va poder treure de sobre.

La primera part del llibre comença amb la "Divisa" i té "Foc de pales" amb cinc composicions, "Tombant" amb dotze, "Foguera Joana" amb nou i "Bruixa de dol" amb tretze. Els poemes, en la seva major part són amb versos d'art menor i rima assonant, alguns amb tornada i de ressonàncies populars, menys els tretze sonets de "Bruixa de dol" que són de construcció clàssica amb decasíl·labs.

Els temes semblen seguir una cronologia que comença amb records d'infantesa i de la primera fase amorosa i que continua amb el període de la desfeta de la relació amb vacil·lacions i aniria del solstici d'hivern, el vint-i-u de desembre, al d'estiu per sant Joan, passant per Carnestoltes. El conjunt segueix una dinàmica progressiva cap al compromís del que significa ser dona, del jo i de la solitud al nosaltres feminista i solidari. I aquest camí té continuïtat i encara és més evident en la segona part del llibre. Això ja queda reflectit de manera sintètica a la dedicatòria de la primera edició del llibre en què la primera persona del singular queda inclosa en la primera persona del plural quan diu: *A nosaltres, les dones que estimo*.

La segona part hagués pogut ser un altre llibre, però no tenia prou volum perquè consta d'un poema, un sonet, que dona títol al conjunt que és "Avui les fades i les bruixes s'estimen" i vuit composicions variades sota el subtítol de "Els núvols duïen confetti a les butxaques"; a continuació els sis sonets del subapartat "Sense llops ni destrals", per acabar amb un poema, que és una espècie d'himne feminista dedicat a la festa de les dones del "Vuit de març".

Fragment de l'estudi preliminar de l'edició publicada al segell editorial Educaula, dins la col·lecció Educació. Copyright text © Edicions 62

Tast de textos

Text

 WEB: Alguns poemes del llibre

A la pàgina de l'AELC dedicada a l'autora.

http://www.escriptors.cat/autors/marcalmm/pagina.php?id_text=2135

 WEB: Bruixa de dol

Fragment a Mag Poesia.

<http://www.mallorcaweb.com/magteatre/marcal/bruixa.html>

 WEB: *Bruixa de dol* a Google books

<http://books.google.cat/books?q=%22bruixa+de+dol%22&btnG=Cerca+lIbres>

Bibliografia

Bibliografia

 WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

Si vols citar aquesta pàgina...

Informació sobre *Bruixa de dol*, de M. Mercè Marçal a lletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya).

< <https://lletra.uoc.edu/ca/obra/bruixa-de-dol-maria-merce-marcal> >

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=t&searcharg=Bruixa+de+dol&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

 WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search~S23*cat?/tbruixa+de+dol/tbruixa+de+dol/1%2C2%2C8%2CB/exact&FF=tbruixa+de+dol&1%2C5%2C/indexsort=-

 WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C|Sbruixa+de+dol|Orightresult|U1?lang=cat&suite=pearl>

 WEB: Articles de Traces sobre l'obra

http://traces.uab.cat/search?p=Bruixa+de+dol&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+basse+de+dades+de+llengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=1&of=hb

 WEB: *Bruixa de dol* a Google books

<http://books.google.cat/books?q=%22bruixa+de+dol%22&btnG=Cerca+llibres>

Comentaris sobre l'obra

Crítica

 WEB: Monogràfic sobre l'autora

A *Reduccions*. Articles de diversos autors sobre l'obra poètica de M. Mercè Marçal.
<http://www.raco.cat/index.php/Reduccions/issue/view/7647/showToc>

 PDF: "La triple lluna i el mirall. *Cau de llunes i Bruixa de dol*"

Anna Montero analitza aquests dos poemaris dins un número especial dedicat a l'autora. A *Reduccions*, n. 89-90 (2008).

<http://www.raco.cat/index.php/Reduccions/article/view/90289/188653>

 PDF: "Màgia i poesia"

Ressenya de Núria Albó, a *Reduccions*, n. 10 (març de 1980).

<http://www.raco.cat/index.php/Reduccions/article/view/46482/57722>

Diversos

 WEB: Una aproximació didàctica i visual al poemari

<http://www.gliffy.com/publish/1439361/>

 WEB: Llegim *Bruixa de dol*

Bloc dels alumnes de 2n de Batxillerat de l'IES Torre del Palau de Terrassa dedicat a aquesta obra. Inclou biografia de l'autora, una selecció d'enllaços i diversos poemes comentats pels alumnes.

<http://blocs.xtec.cat/bruixesdedol/>